

Argejő Éva

Atomzselés cukorka

Adalékok Ötvös Alajos hírszerzői tevékenységéről a váci börtönben keletkezett fogdaügynök-jelentések tükrében

Ötvös Alajos hírszerző tiszt 1915-ben kisiparoscsaládban született, apja kalapossegéd volt, anyja kalapvarrónő. Szerszámlakatosnak tanult, majd a felső kereskedelmi iskola két osztályát végezte el. 1937–1939 között tényleges katonai szolgálatot teljesített, 1942-ben újra behívták katonai szolgálatra, ahonnan 1943-ban szerelt le. Közben 1933–1948 között a Magyar Államvasutak Landler Jenő Főműhelyében dolgozott szerszámlakatosként. 1945 előtt részt vett az illegális kommunista mozgalomban öccse, Ötvös Gábor közvetítésével, 1945 után pedig tevékeny munkát végzett az Magyar Kommunista Párt (MKP) megszervezésében. Később munkahelyén, a vasúti főműhelyben pártvezetőségi tag volt, majd a nagy-budapesti vasutas pártbizottság tagja. 1945 után elvégezte a Jogi és Államtudományi Egyetem esti munkástanfolyamának kétéves képzését. 1948 októberében behívták hathónapos zászlóalj- és ezredparancsnoki tanfolyamra, amelynek elvégzését követően a Honvédelmi Minisztérium Katonai Elhárító Főcsoportfőnökség IV/3. Osztályának vezetője lett őrnagyi rendfokozattal.¹ Hírszerzőtisztként 1950-ben a Külügyminisztérium állományába vették. 1950 áprilisában Bécsbe került, ahol a bécsi magyar követség követségi attaséja, majd 1952-ben II. osztályú titkára, 1953-ban I. osztályú titkára lett. Titkos megbízatása alatt a Bécsben működő magyar hírszerzők főnöke volt őrnagyi, majd 1955-től alezredesi rangban.

Ötvös bécsi tevékenysége – a politikai rendőrség 1957-es nyomozati iratai alapján – a következőképpen festett: a követségen keletkezett jelentésekből kitűnik, hogy Ötvössel többen is elégedetlenek voltak. Felettese, Puja Frigyes szerint nem tartott fegyelmet, a beosztottainak sorozatosan kocsmázós és nőügyi voltak, amelyek felett – annak ellenére, hogy a hírszerzők főnöke volt – szemet hunyt, és nem vizsgáltatott ki.² Egy beosztottja ekképpen jellemezte őt: „Ötvös alezredes elvtárs hangulatember volt, akit hangulatváltozásai erősen befolyásoltak munkájában. Tanácsot, ha kértünk, adott, de ő soha nem követelte meg tőlünk a részletes beszámolást, és ő sem adott részletes eligazítást.”³

1953-ban Ötvös Alajos Bécsben beszervezte ügynöknek Bernhard Frühling osztrák gyarmatáru-kereskedőt, aki 1950-ben disszidált Magyarországról. A hírszerző a polgári liberális nézeteket valló Frühling révén megismerkedett a bécsi magyar szociáldemokrata emigráció vezetőivel, mely tény 1956 őszén nyerte el valódi jelentőségét. Az évek során Ötvös a nagykereskedővel rangjához méltatlan kapcsolatot alakított ki, s számtalan szívességet tett neki. Így többek között 1954-ben kivitte a gyarmatáru-kereskedő Budapesten hagyott üzleti levelezését és iratait,⁴ melynek egy része államtitkot képezett, 1956 decemberében pedig 10 000 forint ellenszolgáltatás fejében szolgálati autóján Bécsbe vitte Frühling Budapesten élő kiskorú fiát.⁵ Ezt az összeget a hírszerző letartóztatását követő házkutatás során megtalálták a lakásában.⁶

A bécsi magyar követség működése körül azonban egyéb problémák is adódtak, amelyekre egy sikkasztási ügy miatt elrendelt vizsgálat során derült csak fény. 1956 kora őszén a bécsi katonai rezidentúra titkos kasszájának kezelését Kuti Istvánra bízták, aki ebből a pénzből saját céljaira több részletben 5000 schillinget elsikkasztott. Ellenőrizvén a követség munkáját, a vizsgálati jegyzőkönyv a következőképpen foglalta össze az ott tapasztaltakat: „A vizsgálat mai állásának fényében a bécsi rezidentúra beosztottainak működése szinte »bűnszövetkezeti« jelleget ölt. Politikailag, szolgáltilag és erkölcsileg mindegyik tudott a másikról számos kompromittáló tény, melyet cinkosan fedeztek és a vezetés előtt eltakartak, nyilvánvalóan azért, mert csak ebben a szellemben és légkörben volt lehetséges, hogy azt tehessék a szolgálati helyükön, amint azt Kuti fogalmazta: »azt tehettük, amit akartunk«.”⁷

Ötvös Alajos 1956 szeptemberéig tevékenykedett Bécsben a katonai hírszerzők főnökeként, amikor is visszahívták, és idehaza az Magyar Néphadsereg Vezérkara

(MNVK) 2. Csoportfőnökség osztrák és nyugatnémet osztályának vezetőjévé nevezték ki. Ilyen minőségében 1956. október 17-én hivatalosan Kelet-Berlinbe utazott azért, hogy a kinti magyar követségen dolgozó hírszerző kollégájával végrehajtsa egy beszerzést a város nyugati zónájában. Időközben azonban Magyarországon kitört a forradalom, ezért Ötvös október 29-én nem Magyarországra tért vissza, hanem Bécsbe repült, az ottani magyar követségre.⁸ A repülőről együtt utazott Nagy Ferenc volt miniszterelnökkel, akivel megismerkedvén az utazás közben kölcsönösen kicserélték értesüléseiket a magyarországi eseményekről. Ötvös megérkezését követően, október 30-án Bernhard Frühling bemutatatta őt dr. Grossinger Károlynak, a magyar emigránsok egyik vezetőjének, aki azt kívánta tőle, vegye át a bécsi magyar követség adminisztratív irányítását, és teremtsen meg annak a lehetőségét, hogy az emigráncsoport befolyással bírjon a követség Magyarországra szóló beutazásainak vízumkiadási gyakorlatára. Cserébe ezért Grossinger felajánlotta a követség pénzügyi támogatását.⁹ Miután a bécsi magyar követség ÁVH-beosztottai október 31-én Prágába távoztak, Ötvös Alajos maga köré csoportosította a követség dolgozóinak egy részét, Kuti Istvánt, Szörcsök István II. osztályú titkárt és Metz Zoltán külkereskedelmi titkárt, majd lépéseket tett a követségi adminisztráció vezetésének átvételére, amit azonban Puja Frigyes követ, valamint Beck István és Bárány Vencel II. osztályú követségi tanácsosok megghiúsítottak.¹⁰ Ekkor Ötvös a követség vezetői elé terjesztette több pontból álló követelését, amelyben tiltakozott a szovjet hadsereg magyarországi beavatkozása ellen, követelte az osztrák kormány ENSZ-beli szovjetellenes fellépését, és a Prágába távozott ÁVH-rezidentúra tagjainak a követségről való kizárását. Követeléseit azonban a bécsi magyar követség vezetői határozottan elutasították. A hírszerző ekkor nyomást gyakorolt Puja Frigyesre, hogy hajtsa végre a Külügyminisztériumból jött, ám addig elszabotált utasítást a Forradalmi Bizottság megalakítására. A választás eredménye azonban rá nézve kedvezőtlenül alakult, mert Szörcsök István mellett Beck István és Karádi Gyula tanácsosok lettek a bizottság tagjai. Ötvös ekkor pótválasztást kiharcolva elérte, hogy Kuti Istvánt és Metz Zoltánt is beválasszák. Ezt követően a Forradalmi Bizottság hozzá hű tagjainak közreműködésével kilyukasztották a garázsban álló autók kerekét, hogy ezzel is megakadályozzák a követség vezetőinek veszély esetén Prágába történő menekülését, és a követség pénzállományának elvitelét.

Ötvös igyekezett a követség anyagi forrását minél inkább „biztonságba helyezni”, mert a Magyarországon majdan megalakuló új kormánynak tervezte átadni ezt az összeget.¹¹ A hírszerzőtiszteket ekkor próbált szorosabb kapcsolatba kerülni a Magyarországról távozott szociáldemokrata emigránsokkal, így leginkább Kéthly Annával.¹² Utolsó megnyilvánulásaként Ötvös Alajos még rávette Puja Frigyesre, hogy a vízumkiadások ügyében fogadja Grossingert, de erre a találkozóra november 4-e után már nem került sor,¹³ a követ pedig kiutasította őt a magyar követség épületéből. A hírszerző ezután néhány hétig még Bécsben maradt, és ez idő alatt családja kihozatásáról tárgyalt Herbert Heller utazásiiroda-tulajdonossal.¹⁴

1956. december elején visszatért Magyarországra, a szolgálatból 1957. május 1-jén leszerelték, s május 12-től a Ferunion Külkereskedelmi Vállalatnál helyezkedett el üzletkötőként. Néhány hónapra rá letartóztatták, perbe fogták, és 1958. május 6-án a Budapesti Katonai Bíróság demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalom kezdeményezése, vezetése, deviza-bűncselekmény és kétrendbeli szolgálati hatalommal való visszaélés bűntette miatt 12 év börtönbüntetésre és 10 év politikai jogvesztésre ítélte. Ötvös az ítéletet követően a Váci Országos Börtönbe került. Egy évre rá, az ottani körülmények és az izoláltság következményeként, olyan pszichés állapotba került, hogy jól képzett, tapasztalt hírszerzőtiszteket létező gátlástalan önfeledtséggel mesélt el rabtársainak, köztük több fogdaügynöknek államtitkokat, titkos hírszerzői munkájához kötődő „fogásokat”, sőt megnevezte a 2. Csoportfőnökség vezetőit, továbbá arcvonalvezetőit.¹⁵ A nem mindennapi eset kapcsán 1960 elején Ötvös Alajos ellen államtitok megsértése miatt újabb eljárást kezdeményeztek. A volt hírszerzőtiszteket tettét azzal indokolta, hogy azt az általa súlyosnak tartott ítélet miatti elkeseredésében követte el. Mivel a bűncselekményt töredelmesen beismerte, s az ügy kapcsán mély megbánást tanúsított, 1960 nyarán megszüntették az ellene indított újabb eljárást. Ötvös Alajos

1963-ban, sok más '56-os elítélttel együtt, önmagával meghasonlott emberként ugyan,¹⁶ de szabadult.

Kuti István hírszerző tisztet 1956. december 30-án rendelték haza a bécsi rezidentúráról, ahol addig szolgálatot teljesített. Hazatértét követően Kuti 1957 májusában felajánlotta szolgálatait a budapesti osztrák követségnek. Ennek értelmében anyagi ellenszolgáltatás fejében az osztrák konzulnak kiadta volna az általa ismert hírszerző tisztek és ügynökök névsorát. Az eset kitudódott, ezért ellene 1959-ben nyomozást indítottak, a Legfelsőbb Bíróság Katonai Kollégiuma hűtlenség miatt halálra ítélte, s 1959-ben kivégezték.

A dokumentumválogatásban szereplő jelentések írója egy „Zádori Ernő” fedőnéven foglalkoztatott fogdaügynök, akinek története – a politikai rendőrségen keletkezett iratok alapján – nem nevezhető mindennapinak. A fedőnév dr. Zudar Endre orvost takarja, akit szervezkedés büntette miatt 1953. augusztus 26-án letartóztattak, és az ellene folytatott per során 14 év börtönbüntetésre ítélték. Dr. Zudar Endre a vizsgálat során beismerte, hogy 1946 és 1953 között mintegy 200 névtelen, rágalmozó feljelentőlevelet írt magánszemélyeknek és különböző intézményeknek, többek között a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) Titkárságának, a Külföldiek Ellenőrző Országos Hivatalnak (KEOH), a Belügyminisztériumnak és a mindenkori politikai rendőrségnek. A levelek többsége a hatóságokat demokráciaellenes szervezkedésre, diverzióra, mérgezésre, szabotázsstevékenységre, cionista szervezkedésre és kémszervezetek tevékenységére figyelmeztette. A vizsgálati dossziék tanúsága szerint Zudar emellett feljelentést tett magánszemélyek ellen, legtöbb esetben valutaüzérkedés és árurejtegetés vádjával,¹⁷ a Ratkó-korszak legsötétebb éveiben pedig alaptalanul vádolt meg orvosokat és orvostanhallgatókat titkos magzatelhajtással.¹⁸

Zudar eleinte csak olyan ismerősöket jelentett fel, akikkel személyes nézeteltérése támadt, de „sikerei” egyre vakmerőbbé tették, és később már ismeretlen emberek és szervezetek ellen is sorozatosan vádaskodott. Hogy biztosra menjen, az általa feljelentett személyekhez előzetesen „tárgyi bizonyítékot” juttatott el: levélben feladta nekik a házkutatásnál majd náluk keresendő, kompromittáló röpcédulákat.¹⁹ Dr. Zudar Endre 1952 tavaszán életre hívott egy Ellenállási Mozgalom nevű, hat főből álló szervezetet, amelynek főként orvostanhallgatókból álló tagjaival különböző diverziós cselekedetek terveit gondolták ki. Zudarral az élükön a csoport sejtyszerűen épült fel: közös összejövetelt soha nem tartottak, a tagok nem ismerhették egymást, és az utasításokat is mindig négy szemközt kapták vezetőjüktől. Szervezkedésük célja bevallottan az általuk várt „rendszerváltozás” elősegítése, az Államvédelmi Hatóság és más állami szervek félrevezetése volt hamis adatokat tartalmazó feljelentések és egyéb cselekedeteik által. A politikai rendőrség vezetésével folytatott vizsgálat dokumentumai szerint Zudar Endre többek között tervbe vette, hogy kolera- és tífusz baktériummal üzemi étkezdékben, levelekben elhelyezett lépfenebaktériummal pedig az Államvédelmi Hatóságnál idéz elő fertőzéseket.²⁰ Tervét azonban – baktériumok hiányában – nem tudta végrehajtani. A szervezkedés során Zudar és társai mintegy 250 névtelen feljelentőlevelet és röplapot állítottak elő, amelyek megírásában segédkezett Zudar felesége, Korondi Mariann orvostanhallgató is, akinek vallomásaiból kitűnik, hogy Zudar Endre tetteit nem is annyira a társadalmi igazságtalanság elleni lázadás vezérelte, sokkal inkább egyfajta személyes sértettsége a világ ellen.²¹ Lebukásakor Zudar Endre elmezavart kísérelt megjátszani, sikertelenül.²² Az akkor frissen végzett orvosra az ellene folyó perben 14 év börtönbüntetést szabtak ki, melynek jelentős részét a váci börtönben töltötte le. Itt szervezték be fogdaügynöknek 1956 áprilisában, ahol is „Zádori Ernő” fedőnéven jelentett éveken át a rabtársaira. Foglalkoztatását 1959-ben a BM II/8-g alosztály,²³ majd 1963 májusában a BRFK III/III-D alosztály vette át. Dr. Zudar Endre a rendszerváltás nyitányán, 1989. július 16-án részt vett a Nagy Imre-temetésen, amiről még aznap délután jelentést adott.²⁴

A dokumentumválogatás egyfelől Ötvös Alajos „elbeszélésein” keresztül betekintést nyújt egy titkos világba, a hírszerző tevékenység és a külföldi magyar külképviseletek működésének kulisszatitkaiba. Másfelől a váci börtönben keletkezett fogdaügynök-jelentésekből egy „civil” számára szinte elképzelhetetlen börtönvilág mindennapi, belterjes élete bontakozik ki. Olyan élettér ez, ahol mindenki gyanakszik a

másikra, s ahol ármánykodások és árulások szövevényes hálója fonja be a rabok életét. Ennek nyújtja kitűnő példázatát a fogdaügynökként működő orvos, „Zádori Ernő” és Ötvös között kialakuló különös lélektani játék, melynek során „Zádori”, hogy kicsalja Ötvösből bécsi kapcsolatait, egy „atomtitok titkot” eszel ki, amivel heteken át „gyúrja” Ötvöst. A már-már abszurdba hajló történet attól kap még egy csavart, hogy Ötvös más rabokkal folytatott beszélgetéseiből és később írt önvallomásából egyértelműen kiderül: mindvégig tisztában volt vele, hogy „Zádori” ráállított fogdaügynök. A börtönben kialakult pszichés állapotának köszönhetően azonban ennek ellenére is fecsegett neki.

A dokumentumválogatás forrásanyagát jórészt „Zádori Ernő” rendkívül információgazdag fogdaügynök-jelentései képezik, valamint egy „Hutter Antal” fedőnevű fogdaügynök által adott jelentés.²⁵ A válogatás utolsó részében Ötvös Alajos váci börtönben írt önvallomásából közlünk részleteket, mely vallomás lehetőséget nyújt az olvasónak, hogy a hírszerző személyes prizmáján át is megismerkedhessen ezzel a nem mindennapi történettel.

Dokumentumok

1. „Zádori Ernő” jelentése Ötvös Alajosról, 1959. augusztus 26.

Adta: Zádori Ernő ü[gynök].

Vette: Bangó fhdgy

Idő: 1959. VIII. 26.

Jelentés

Ötvös Alajos zárkatársammal eddig a következő dolgokról beszéltünk:

1. Elmondta, hogy mielőtt a zárkába belépett volna, az egyik házi²⁶ figyelmeztette arra, hogy vigyázzon, mert én az operatív osztálynak dolgozom. Ezt azonban – ezt mondja – ő nem hiszi el, s ezt csak úgy látja, mint a lumpenproletariátus egyik gyűlöleti megnyilvánulását a diplomás emberekkel szemben.
2. Elmondja, hogy részt vett az illegális kommunista mozgalomban 1944 előtt, s hogy emiatt 1943-ban és 1944-ben meghurcolták.
3. Hogy öccse is részt vett az illegális mozgalomban, s ezért börtönben is volt 1943-ban. Öccse jelenleg újságíró és vezető pártfunkcionárius.
4. 1948–1949-ben alezredes volt a Magyar Néphadseregben. Utána Bécsben a magyar követségen volt attasé, majd II. titkár, aztán I. titkár, s volt egy ideig ügyvivőhelyettes is.
5. A Néphadseregből mint személyes ismerősét említi meg: Nógrádi altb-ot,²⁷ Király Bélát,²⁸ Hazai Jenő vezérőrgy-ot,²⁹ Székely Béla altbgy³⁰ urat, Farkas Mihály³¹ hadseregtabornokot.
6. Volt tisztársai közül, akik jelenleg elítéltek, megemlíti: Marián Istvánt³², akiről gyalázkodóan és elítélőleg nyilatkozik, és egy Garami nevű személyt, akit dicsér. Említi még Nagy Eleket³³, jelenleg a fordítóknál van, és akit nagyon dicsér. Kijelenti, hogy a párttól elfordult, meggyűlölte a pártot, jelenleg azonban nem találja helyét, nem talál perspektívát és kiutat, nem találja helyét a „jobboldali” emberek között sem.
7. Kuti Istvánról nem akar beszélni. Amit én mondtam neki Kutiról, azt meghallgatta, de utána elcsendesedett és másról kezdett beszélni. Ez a téma szemmel láthatóan kényelmetlen volt neki, ezért nem erőszakoltam ezt a kérdést.
8. Elmesélte a Kanaris-³⁴ [sic!] és a Witoleben³⁵ [sic!]-féle kémkedési ügyet, amely 1944-ben zajlott le a német hadseregben, azt mondja, hogy erről egy filmet látott és egy könyvet olvasott Bécsben.
9. Beszél a Jahn-féle kémkedési ügyről, amely Kelet- és Nyugat-Németország között zajlott le, és amelyet állítása szerint az osztrák sajtóban olvasott még 1956 előtt, mikor Bécsben volt.
10. Sokat beszél Bécsről, dicséri az osztrákokat és a nyugatnémeteket. Beszél olaszországi utazásáról is, amelyet szívesen és hosszan beszél el.

elmondása szerint, hogy Ötvös 1950–1956-ig hírszerző volt Bécsben: Vuray⁵⁸ főhadnagy disszidált hírszerző tiszt. Selényi⁵⁹ alezredes disszidált hírszerző tiszt. Kovács András disszidált londoni ÁVH-s hírszerző. Nevezett mindhárom személy tudta Ötvösről, hogy hírszerző, és Ötvös elmondása alapján disszidálásuk után ezt minden bizonnyal el is mondták nyugaton.

Zádori Ernő

Vác 1959. november 5.

[ÁBTL 3.1.2 M-20032 143–145. Aláírás nélküli, kézzel írt jelentés.]

4. „Zádori Ernő” jelentése Ötvössel közös „atomtitkuk” külföldi értékesítési lehetőségeiről, 1959. december 18.

Jelentés

Adta: Zádori Ernő

Vette: Bangó Lajos r.fhdgy

Idő: 1959. XII. 18.

Ötvös Alajos politikai elítélttől eddig, az utolsó jelentésem beadása óta a következő dolgokat tudtam meg:

Hogy megtudjam tőle külföldi hírszerző vagy kémgyanús ismerőseinek nevét, az eddig már neki előadott, az atomkutató intézettel kapcsolatos legendát úgy mondtam tovább, hogy legutóbb ügyészi kihallgatáson voltam, ahol ügyem felülvizsgálata miatt hallgattak ki. Legendámban az ügyész azt mondta, hogy nemsokára szabadulni fogok felülvizsgálattal. Feltettem neki a kérdést, hogy ha én szabadulok, és ő benn marad, hogyan értékesítem tehát az atomkutató intézet titkait külföldön. Ötvös válasza a következő volt:

Disszidálásom után keressem meg Bécsben a következő személyt: dr. Herbert Heller. VIII. Bezirk. Josefstadter Strasse 99. I. Stockwerk. (Magyarul: Dr. Herbert Heller. VIII. Bezirk. Josefstadter utca 99. I. emelet). Dr. Heller bécsi nagykereskedő és vállalatulajdonos, vállalatának neve HELIMPEX. Ötvös véleménye szerint Heller azonban nemcsak nagykereskedő, hanem kémkedik is, Ötvös gyanúja szerint az amerikaiaknak és a nyugat-németeknek. Ötvös és Heller jó baráti és üzleti kapcsolatokat tartottak fenn, amíg Ötvös Bécsben volt. Együtt jártak mulatni, együtt jártak nőkhöz és embargós cikkekkel kapcsolatos üzleteket bonyolítottak le.

Ötvös elmondja még, hogy 1959 februárjában két nyomozó úr hallgatta ki őt itt a váci börtönben, akik arról érdeklődtek, hogy vajon helyes volna-e dr. Herbert Hellert beszervezni az ÁVH hírszerző szolgálatához⁶⁰. Ötvös elmondja, hogy a nyomozó urak kérdései elől igyekezett kitérni.

Elmondja, hogy Herbert Hellerrel úgy került ismeretségbe, hogy egyik munkatársának, Sárközi hírszerző alezredesnek a sógora, Radnai János mutatta be neki Hellert Bécsben, amikor Radnai János, aki Budapesten a DIVSZ⁶¹ külügyi osztályán dolgozik, Bécsben járt DIVSZ-ügyben, hivatalos küldetésben. Ötvös véleménye szerint Sárközi alezredes és Radnai János nem tudnak Heller hírszerző üzletről. Ötvös előadása Hellerről nem teljesen egyértelmű, mert van, amikor azt állítja, hogy Heller kém, hogy neki egyéni véleménye az, hogy Heller a Gehlenék⁶² és a CIC kéme. Egyik alkalommal Heller délutáni teára hívta meg Ötvöst, s amikor Ötvös megérkezett, kettőjükön kívül még egy ember volt jelen, neve: Lüttich vagy Lütti. Lütti svájci állampolgár. A II. világháború alatt Helsinkiben volt katonai attasé. Majd a nyilvános diplomáciai tevékenységtől visszavonult, és jelenleg mesterséges rubint előállító gyára van Svájcban. A hármásban lefolytatott beszélgetésük alkalmával Lütti biztosította Ötvöst, hogy nagyon komoly személyes összeköttetései vannak az amerikai hadügyminisztérium, a Pentagon felé. Ötvös részletesen beszélt erről a délutánról, azt mondja, hogy tele volt a levegő villamos feszültséggel, s világosan látta, hogy Hellernek és Lüttinek az a szándéka, hogy őt, Ötvöst kémkedésbe beszervezzék. Hellerék azt várták, hogy Ötvös tegye meg az ajánlatot, Ötvös rangon alulinak tartotta, hogy ő mint

diplomata ezzel az ajánlattal jöjjön két embernek, aki végeredményben is nem diplomata, hanem kereskedő. Az ajánlatot azonban Heller és Lütty sem tette meg. Így Ötvös állítása szerint mégsem szervezték őt be hírszerző tevékenységre. Amikor szinte majdnem konkrétan teszem fel neki a kérdést, hogy kémkedett-e, azt válaszolja, hogy sosem kémkedett a nyugatiaknak, mert ha kémkedett volna, nem mert volna 1956-ban hazajönni, amikor hazahívták.

Ez azonban hihetetlen, hogy ő jó baráti kapcsolatot tartson fenn egy kémrel, Hellerrel, sőt futó barátságot annak barátjával, Lüttyvel, aki Ötvös saját véleménye szerint is kém, és ugyanakkor ő saját maga egyáltalán ne kémkedjen. Ellene szól ennek az is, hogy amikor én a neki elmondott legendám alapján kémkedésre szólítom fel, s vele együtt akarom a legenda alapján eladni az atomkutató intézetet az imperialistáknak, készséggel beleegyezik ebbe, sőt elmagyarázza a kémkedés útját is, és megadja Heller címét és Lütty nevét. Majd mikor azt a kérdést teszem fel neki, hogy mit csinálunk abban az esetben, ha jelenleg immár 2 év távlatából Pál Lénárd nem tudja előkeríteni az atomkutató intézet titkait (elhelyezték? leszerelik az intézetet?), azt válaszolja, hogy ő hírszerző alezredes volt, tehát tud egy s más érdekes dolgot mondani a CIC-nek is, és Gehlenéknek is, ha kimegyünk. Felvettem neki, hogy én csak egyetlen érdekes dolgot tudok a CIC-nek mondani: kezükre tudom adni Buday Béla⁶³ ÁVH-ügynököt, aki kötélre juttatta és az ÁVH kezére adta Péch Gézát⁶⁴ és ügyszársait, és lebuktatta az amerikaiak bécsi kémrezidentúráját. (Buday Bélát mindenki előtt mint ÁVH-ügynököt mutatom be, aki kötélre juttatta Péch Gézát, és aki engem is kötélre akart juttatni, azért volt mellettem.) Határozottan és nyíltan belemegy abba, hogy hajlandó elárulni a hírszerző testületet a CIC-nek, hogy odakinn karriert csináljon. Szóval elmegyünk vancouvernek a CIC-hez – mondtam Ötvösnek egyik beszélgetésünk alkalmával. Erre Ötvös azt válaszolta: „El hát, hidd el, nem lesz az egy nagy dolog.” De én nem tudok nekik semmi érdekeset mondani, kivéve azt, hogy leleplezem Budayt. Nincs semmi más a tarsolyomban. Nem baj – mondta Ötvös – majd mondok én! Ezt a beszélgetést arra az esetre folytattuk, ha Pál Lénárd nem tudná előkeríteni az atomkutató intézet titkait. S ezek után, bár Ötvös azt állítja, nem kémkedett a nyugatiaknak, az eddigi tények alapján mégis azt vagyok kénytelen hinni, hogy Ötvös kémkedett.

Tisztelettel:
Zádori Ernő

1959. november 27.

[ÁBTL 3.1.2 M-20032 146–149. Aláírás nélküli, kézzel írt jelentés.]

5. „Zádori Ernő” jelentése Ötvös Alajos külföldi kapcsolatairól és hírszerző tevékenységéről, 1960. január 4.

Adta: „Zádori Ernő” fn. ügyszár

Vette: Bangó fhdgy

Idő: 1960 I. 4.

Jelentés

Ötvös Alajos az elmúlt 4 hét alatt a következő dolgokról beszélt:

1. Demcsa Pál⁶⁵ hírszerző ezredes, jelenleg a Bartók Béla úton a hírszerzőknél az I-es számú, vagyis Diverziós Osztály vezetője. Itt Ötvös részletesen elmondja, hogy mire szolgál a diverziós osztály. Ügyszár kiképzése, áttelepítése külföldre, háború esetén ezekkel az ügyszárakkal katonai objektumokat semmisíttetnek meg. Elmondja, hogy volt egy rövid időszak, amikor Smidróczky Sándor hírszerző hadnagy volt átmenetileg a diverziós osztály vezetője.
2. Ocseszky⁶⁶ katonai hírszerző alezredes, jelenleg a katonai hírszerzőknél a kiértékelést végző osztály vezetője. A külföldről befutott hírszerzés kiértékelését végzi ez az osztály.

3. Kurtán⁶⁷ hírsz. őrnagy a kelet-berlini magyar követségen a hírszerzők vezetője volt. Nyugat-Németország elleni hírszerző akciókat végzett. Ötvös lekicsinylőleg beszél Kurtán őrnagy tevékenységéről.

4. Dr. Peer Imre (orvosdoktori végzettséggel rendelkező magyar diplomata Bernben). Bern városban dr. Peer Imre a magyar katonai hírszerző csoport vezetője. Itt Ötvös részletesen elmeséli egyik találkozását Peer dr.-ral, és hogy milyen jellegű beszélgetést folytatott vele. Ugyanitt beszél arról is, hogy az újságban olvasta, még amikor Bécsben dolgozott, hogy Peer dr. egyik ügynöke, egy takarítónő hogyan bukott le, és a svájci bíróság mennyire ítélte az illető takarítónőt.

5. Újra említi Sárközy Sándor hírsz. alezredest. Sárközy Sándor alezredes jelenleg a katonai hírszerzés vezetőjének, Szűcs Ferenc ezredesnek a helyettese. Sárközy alezredestől még elmondja, hogy ezen beosztását megelőzően Párizsban volt a magyar követségen katonai attasé⁶⁸, és a Franciaországban működő magyar katonai hírszerzők vezetője is volt egyszermind ekkor. Ötvös állítása szerint Sárközy alezredest párizsi beosztásából iszákossága miatt mozdították el, s még azért, mert a párizsi magyar hírszerzők titkos eligazító lakását szerelmi találkahelynek használta fel. Sárközy alezredest ezután hazahívták, lefokozták őrnaggyá, majd kb. egy év múlva ismét visszakapta alezredesi rangját. Az ellenforradalom után lett Szűcs Ferenc ezredes úr helyettese.

6. Földényi Pál ÁVH-ügynök volt Bécsben az 1950–53-as években, a bécsi magyar követségen. Feladata nemcsak hírszerzés volt, hanem az is, hogy figyelje a követség alkalmazottait, s az ÁVH-nak időnként adjon rendszeres jelentést a bécsi magyar követség dolgozóinak életmódjáról, ismerőseiről, vagy a velük kapcsolatban felmerülő esetleges gyanús dolgokról.

7. Hatvály Sándor a bécsi magyar követség dolgozója volt 1950-ben. Később az ÁVH Hatvály Sándort is beépítette a bécsi követségen dolgozó ügynökök közé. Ötvös részletesen elmondja Hatvály Sándornak eddig még állítólag fel nem derített bűncselekményét: Hatvály Sándor 1949 decemberében és 1950 januárjában 10 000 schillinget sikkasztott a bécsi magyar követség pénztárából. Ezt a sikkasztást 1950. év elején (Ötvös azt állítja, hogy nem emlékszik már, hogy melyik hónapban mesélte neki Hatvály) elmesélte Ötvösnek. Ötvös nem jelentette fel, hanem titokban tartotta. A sikkasztott 10 000 schillinget Hatvály úgy igazolta a követség felé, hogy az egyik szénszállítmányról, melyet a követség fűtésére vásároltak, azzal az indokkal, hogy elveszítette a számlát, még egyszer személyesen kért számlát a szénkereskedő cégtől, és a kapott második számlán áthamisította a keltezt. Így a hiányzó összeg ezzel igazolható volt. (Ötvös azt mondja, hogy erről rajta kívül csak én tudok.)

8. Lengyel vezetéknevű ÁVH-s ügynökről Ötvös azt állítja, hogy az ÁVH-s hírszerző ügynökök vezetője volt a bécsi magyar követségen és egész Ausztriában, egészen 1953-ig. Valódi neve pedig nem Lengyel, hanem ezt a nevet csak a bécsi követségen használta, és a valódi neve: Sarkadi.

9. A bécsi Compass-Verlag nevű könyvkiadó cég igazgatójáról Ötvös azt állítja, hogy egészen 1956-ig mint hírszerző ügynök dolgozott az ő keze alatt, a magyar hírszerzők javára. Itt Ötvös részletesen elmeséli, hogy nevezett igazgató egyik alkalommal elmondta neki, hogy ismeretlen személy őt a lakásán telefonon felhívta és figyelmeztette, hogy azonnal hagyja abba a kémkedést. A Compass-Verlag igazgatója ekkor egy időre óvatosságból fel is függesztette Ötvös utasítására az ügynöki tevékenységet. A Compass-Verlag igazgatójának egyik feladata az volt, hogy Ötvöst és egy „Ciceró” fedőnevet viselő hírszerző ügynököt titokban összekössön egymással. Ciceró fedőnevet viselő ügynök volt az a személy, aki a magyar katonai hírszerzők javára ügynökölt a CIC-nél mint műszaki rajzoló.

10. 1953-ban kb. 60 színes bőrű kommunista politikai ügynök jött Ausztrián keresztül Magyarországra. Itt Ötvös véleménye szerint egy vidéki kastélyban szovjet politikai ügynökök képezték ki őket a Közel-Keleten végzendő titkos tevékenységükre. Hogy hogyan jutottak vissza hazájukba, arról Ötvös, állítása szerint, nem tud. Ezeknek utazását Heller (Wien, Josefstadter Strasse 99.) intézte. Ha feltettem a kérdést Ötvösnek: „És ha Heller valóban nyugati ügynök, amint azt Te is feltételezed róla?” Ötvös

válasza: „Akkor ezzel is csinált egy ragyogó fogást, mert utazási ügyüket egészen hazájuktól a magyar határig Heller intézte.”

11. Ötvös a napokban beszélt részletesen arról, hogy mi az az eligazító lakás, és mire szolgál az a hírszerzőknél. Itt megemlítette, hogy az ő katonai hírszerző csoportjának eligazító lakása Bécsben a Kepler-Platzon volt. Egy baloldali világnézetű, idősebb asszony lakásán, egy albérleti szobában. Az asszonynak Ötvös azt mondta, hogy ő a szakszervezeti világszövetség egyik embere. Azonban ezt a lakást mint eligazítási helyet mégis egy idő múlva fel kellett számolni, mert észrevette, hogy figyelik a lakást is, és őt is.

12. Kampf István⁶⁹ politikai elítéllettel kapcsolatban Ötvös azt állítja, hogy a napokban találkozott Kampffal a folyosón, és beszélgetett vele egy olyan tervről, hogy Kampf, Ötvös és Zudar együtt disszidálnának nyugatra, szabadulásuk esetén, ha meglesz az amnesztia, amiről jelenleg az elítéltek beszélnek. Ötvös állítása szerint Kampf István azt mondta neki, Ötvösnek, hogy ő neki, mármint Kampfnak van egy közeli rokona, aki jelenleg orvos-tábornok az amerikai hadseregben. Ötvös véleménye szerint Kampf igen jól el tud igazodni a nyugati határon.

13. Újra rátérve a kémkedésről és árulásról szóló témára, Ötvös anélkül, hogy kérdeztem volna tőle, azt mondta, hogy nem volt áruló és nem kémkedett a nyugatiak részére. Amikor erre megkérdeztem tőle, hogy miért mondja nekem ezt, amikor én nem is gondolok ilyesmit róla, akkor azt mondja, hogy azért, mert az az érzése, hogy én ezt tételezem fel róla.

14. Amikor viszont felvetem neki, hogy a múltkori beszélgetésünkkor úgy nyilatkozott, hogy nagyon szívesen hajlandó volna elárulni nyugatra disszidálásunk esetén a katonai hírszerzőket és az a tevékenységet is, melyet ő 1956-ig végzett, akkor azt mondja, hogy néha úgy érzi, hogy a jövőben el tudná árulni volt hírszerző társait, de néha úgy érzi, hogy nem tudná elárulni őket. „Mindenesetre az tény – mondja Ötvös – hogy ha a jövőben meg is tenném, a múltban voltam olyan becsületes hülye, hogy nem tettem meg.”

Vác, 1960. január 3.

Tisztelettel: Zádori Ernő

Értékelés: A jelentés értékes. Az ügynök a kapot [sic!] feladatnak megfelelően foglalkozott Ötvös Alajos ismerőseivel.

Intézkedés: Az eddig beérkezett [sic!] jelentésekből összefoglalót kell készíteni és a II/2-nek⁷⁰ azt megküldeni.

Feladat: Foglalkozzon Ötvössel olyan irányban, hogy őt nem szervezték-e be nyugatra.

Találkozó: 1960. január.

Bangó fhdgy

[ÁBTL 3.1.2 M-20032 157–162. Kézzel írt jelentés, végén Bangó Lajos aláírásával ellátott kézzel írt értékeléssel.]

6. „Hutter Antal” jelentése Ötvös Alajos és Zudar Endre kapcsolatáról, 1960. március 23.

Adta: „Hutter Antal” fn. ügynök

Vette: Bangó Lajos r. fhdgy

Idő: 1960. március 23.

Jelentés

Jelentem, hogy feladatom volt Ötvös Alajossal megismerkedni, és bizalmát megnyerni. Feladatomat teljesítettem, mivel egy munkahelyen dolgozunk, és több beszélgetésünkből kivettem, hogy bizalmas hozzám.

Március elején Dr. Zudar Endre Ötvösnek és Herczeg Andrásnak elmondta, hogy atomtitok birtokában van, és hogy azt értékesíthesse, nyugati címeket kért tőlük. Ötvös

¹ Okvách Imre: „Sziget egy reakciós tenger közepén.” Adalékok a Katpol történetéhez, 1945–1949. In *Államvédelem a Rákosi-korszakban. Tanulmányok és dokumentumok a politikai rendőrség második világháború utáni tevékenységéről*. Szerk. Gyarmati György. Budapest, Történeti Hivatal, 2000. 57–96. Lásd 73.

² ÁBTL 3.1.9 V-143265 161.

³ ÁBTL 3.1.9 V-143265/1. 51.

⁴ ÁBTL 3.1.9 V-143265 195.

⁵ Uo. 198.

⁶ Uo. 199.

⁷ Uo. 198.

⁸ Uo. 155.

⁹ Uo. 195.

¹⁰ Uo. 68.

¹¹ Uo. 28.

¹² Uo. 110.

¹³ Uo. 197.

¹⁴ Uo.

¹⁵ Arcvonalaknak nevezték a hírszerző alosztályok tevékenységének különböző célterületeit. Itt: osztrák–nyugatnémet arcvonal.

¹⁶ ÁBTL 3.1.9 V-143265. Ötvös Alajos váci börtönben írt önvallomásából egyértelműen kiderül politikai meghasonlottsága.

¹⁷ ÁBTL 3.1.9 V-111707/1. 158–159.

¹⁸ Uo. 216.

¹⁹ Uo. 365.

²⁰ ÁBTL 3.1.9 V-111707 268.

²¹ Uo. 321.

²² ÁBTL 3.1.9 V-111707/1. 366.

²³ A Politikai Nyomozó Főosztály II/8-g börtönelhárítási operatív alosztálya.

²⁴ www.rev.hu/89 Az 1956-os Intézet honlapján található ügynöklista a Nagy Imre temetésén résztvevőkről.

²⁵ Herczeg András: 1958-ban tiltott határátlépésért letartóztatták, és 8 év börtönbüntetésre ítélték. A váci börtönben 1959-ben a büntetés-végrehajtáshoz tartozó II/8-g alosztály beszervezte és „Hutter Antal” fedőnéven jelentett. Később tmb-ként (társadalmi megbízott) dolgozott tovább. Lásd ÁBTL 2.2.2 Herczeg András.

²⁶ A „házi” rabok segédkeztek rabtársaik ellátásában: élelmet osztottak, takarítottak. Munkájuk jellege miatt sokféle emberrel találkozott, s információkhoz jutottak a kinti életről éppúgy, mint a börtön belső viszonyairól, s az így megszerzett híreket „cirkuláltatták” egymás között.

²⁷ Nógrádi Sándor (1894–1971) honvéd vezérezredes, diplomata. 1946-ban megbízták az MKP Központi Vezetősége Agitációs és Propaganda Osztályának irányításával, majd a miniszterelnökség politikai államtitkára. 1949–1956-ban a Magyar Néphadsereg politikai főcsoportfőnöke, altábornagy, majd vezérezredes, 1955-től a honvédelmi miniszter első helyettese volt. Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése után 1957-ben az MSZMP Agitációs és Propaganda Osztályának vezetője, 1957–1960 között pekingi és hanoi nagykövét.

²⁸ Király Béla (1912–2009) Ludovika Katonai Akadémiát végzett, majd elvégezte a Vezérkari Hadi Akadémiát. 1950 szeptemberétől vezérőrnagyi rangban a Honvéd Akadémia parancsnoka. 1951 nyarán háborús bűntett és államellenes tevékenység hamis vádjával letartóztatták. A Budapesti Hadbíróóság 1952. január 15-én halálra ítélte, ítéletét a Katonai Felsőbb Bíróság 1952. január 29-én életfogytiglan tartó szabadságvesztésre és katonai rangjának elvesztésére mérsékelte. 1956. szeptember 2-án helyezték szabadlábra. Október 31-én kinevezték a Nemzetőrség főparancsnokává és Budapest katonai parancsnokává. A harcok során Nagykovácsi térségében megkísérelte feltartóztatni a szovjeteket, ezt követően Ausztriába menekült. Később az Amerikai Egyesült Államokban telepedett le. 1962-ben történettudományi doktorátust szerzett és hadtörténész professzorként tanított. 1989-ben hazatért Magyarországra. Állampolgárságát visszakapta, és független jelöltként országgyűlési képviselő lett.

²⁹ Hazai Jenő 1949-től a Magyar Néphadseregben ezredesi rangban főcsoportfőnök-helyettes. 1955. május 6-tól honvédelmi miniszterhelyettesként politikai főcsoportfőnök volt, 1956. október 30-án felmentették miniszterhelyettesi tisztéből. 1956. november közepén az MSZMP utasítására a Szovjetunióba utazott, ahonnan 1957 márciusában tért haza. 1962-ig a Belügyminisztériumban dolgozott, rendőrezredes, osztályvezető volt. 1962. augusztus 1-jétől kinevezték az Esztergomi Szerszámgépgyár igazgatójának.

³⁰ Székely Béla vezérőrnagy, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia parancsnoka volt, 1956-ban vezérkari főnök.

³¹ Farkas Mihály (1904–1965) 1945 májusában az MKP KV Titkársága, majd a Politikai Bizottság tagja lett; júliustól belügyi politikai államtitkár. 1945 decemberétől az MKP KV Szervezési, Káder-, Tömegszervezési, Gazdasági és Információs Osztályának vezetője. 1948. szeptember 9-től honvédelmi miniszter. 1953 júniusában minden pozíciójából elmozdították, szovjet utasításra azonban visszakérült a PB-be és az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztály élére. Rövidesen szembefordult Nagy Imrével is, és teljesen elszigetelődött. 1954-ben az MDP KV Tudományos, Kulturális és Adminisztratív Osztályát helyezték irányítása alá. Az MDP KV 1955. áprilisi ülésén kihagyták a Titkárságból, valamint a PB-ből, és egy időre a Szovjetunióba küldték katonai akadémiaira. 1956 márciusában az MDP KV vizsgálatot indított ellene, júniusban a törvénytértekben játszott szerepe miatt kizárták a pártból, és hadseregtábornokból honvéddé fokozták le. 1956 októberétől letartóztatásban volt. 1957. március 23-án hat évre ítélték, majd jogerősen 16 évi

- ⁵³ Frühling, Bernhard osztrák állampolgár, gyarmatáru-kereskedő 1950-ben Magyarországról disszidált. Ötvös Alajos 1953-ban Bécsben beszervezte.
- ⁵⁴ Peyer Károly a Peidl-kormányban belügyminiszter volt, a Friedrich és a Huszár-kormányban munkaügyi és népjóléti miniszter. Mint a Bethlen Istvánnal 1921-ben kötött Bethlen–Peyer paktum egyik aláírójának nagy szerepe volt a rendszer politikai konszolidációjában. 1947 nyarán kizárták a szociáldemokrata pártból, mire a Magyar Radikális Párthoz csatlakozott, majd hamarosan az USA-ba emigrált. Távollétében a Népbíróság 1948-ban 8 év börtönre ítélte.
- ⁵⁵ Dr. Rabovszky Eduárd osztrák állampolgárságú, Bécsben élő ügyvéd. Ötvös Alajos egyik ügynöke volt.
- ⁵⁶ Pál Lénárd (1925) akadémikus. A Központi Fizikai Kutatóintézet munkatársa volt 1953 és 1978 között. 1955-ben irányítási feladatot kapott a kutatóreaktor felépítésével és tudományos hasznosításával kapcsolatos munkálatokhoz. 1985–1988 között az MSZMP KB kulturális titkára volt.
- ⁵⁷ Olvashatatlan szövegrész.
- ⁵⁸ Vuray László hadnagy, 1945–1949 között a HM Katonapolitikai Osztályon dolgozott határőr hadnagyként, majd nyugatra távozott, és osztrák állampolgárságot szerzett. 1951–1953 között a Gehlennél rádióadások lehallgatásával foglalkozott, majd átkerült a CIC-hez. 1956-ban a salzburgi rendőrségen volt tolmács.
- ⁵⁹ Helyesen: Serényi István (1919) alezredes. 1945-ben került a Katonapolitikai Osztályra, 1948-tól a HM Katonapolitikai Csoportfőnökség VII. (Káder) Osztályának vezetője. 1949-től a HM Katonai Elhárító Főcsoportfőnökség „B” (Támadólagos elhárítás) Osztály vezetője, majd a Hírszerző Iskola parancsnoka. 1953 februárjában jugoszlávok részére elkövetett kémkedés gyanújával perbe fogták és elítélték. Szabadulását követően 1954–1956 között polgári alkalmazottként a Malomipari Szállítási Vállalat igazgatója. 1956 novemberében Ausztrián keresztül Kanadába disszidált.
- ⁶⁰ 1959-ben a feloszlott ÁVH helyett már a Politikai Nyomozó Főosztály II/3. Osztálya végzett hírszerző tevékenységet, az ő nyomozóik hallgathatták ki Ötvöst.
- ⁶¹ DIVSZ: Demokratikus Ifjúsági Világszövetség.
- ⁶² Gehlen: a Német Szövetségi Köztársaság egykori központi kémszervezete. Reinhard Gehlen – a Wehrmacht keleti frontjának felderítését irányító – egykori tábornok 1956 áprilisában alapította a hivatalosan Pullachban székelő Szövetségi Hírszerző Szolgálatot (BND).
- ⁶³ Buday Béla a BM VII. (Közlekedés- és híradáshárítási) Osztálynak dolgozott, de nem megfelelő munkája miatt 1956 nyarán kizárták. 1956-ban fegyveresen harcolt, és kapcsolatban állt nyugati hírszerző csoportokkal is. Államellenes szervezkedés büntette miatt 1957 februárjában letartóztatták. Ítéletében életfogytiglani büntetést kapott, 1963-ban szabadult.
- ⁶⁴ Péch Géza üzemmérnök. 1956-ban a Péterfy Sándor Utcai Kórházban a forradalmi csoport vezetője volt. Bécsben felvette a kapcsolatot az amerikai és angol kémszervezetek megbízottaival és a Szabad Európa Rádió képviselőjével. Szervezkedés büntette miatt életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték, amit másodfokon halálbüntetésre változtattak. 1958-ban kivégezték.
- ⁶⁵ Helyesen: Demtsa Pál (1913) ezredes. 1950–1953 között a HM IV. Főosztály I. Csoportfőnökségén alezredes, 1959-től a Speciális Részleg (hírszerzés) részlegvezetője, 1964-től a 2/A vezetőjeként a csoportfőnök általános helyettese 1972-ig, nyugdíjazásáig. 1968-ban vezérőrnagynak nevezték ki.
- ⁶⁶ Helyesen: Oszetzky Tamás (1916) ezredes, 1949-től őrnagy a HM Katonai Elhárító Főcsoportfőnökségen, 1950–1953 között a HM IV. Csoportfőnökség 2. (Önálló) osztályának vezetője, 1956-tól a különböző elnevezésekkel működő tájékoztatással-értékeléssel foglalkozó tisztek vezetője, 1977-től ezredesi rangban.
- ⁶⁷ Kurtán Sándor (1923) alezredes, 1972-től személyügyi tartalékban van. 1975-től osztályvezető.
- ⁶⁸ Áthúzva: „Ötvös állítása szerint”.
- ⁶⁹ Kampf István hadnagy, 1956. október 28-án fegyvert és löszert adott a Dunakeszin tevékenykedő forradalmároknak, ezért a Tiszti Felülvizsgáló Bizottság javaslatára előbb tartalék állományba helyezték, majd a Legfelsőbb Bíróság elítélte és lefokozta.
- ⁷⁰ Politikai Nyomozó Főosztály II/2. (Kémelhárító) Osztálya.
- ⁷¹ A váci börtönben működött egy bélyegrészleg, ahol borítékbélyegeket kezeltek, csomagoltak.